

Kdo se boji Dušana Mohorka?

Avtor: Vasja Jager

Sobota, 26. april 2014

Nekdanji šef kriminalistov in bivši nadzornik Mercatorja poleg poskusa podkupovanja z desetimi milijoni za glas v prid Zorana Jankovića v pogovoru za Večer razkriva zakulisje delovanja in prepletanja slovenske politike, policije, gospodarstva in tajnih služb.

Največ prahu je dvignil zapis, da so vas skušali podkupiti z desetimi milijoni dolarjev, da bi kot nadzornik Mercatorja leta 2005 glasovali proti razrešitvi Zorana Jankovića s položaja predsednika uprave. Ste pripravljeni razkriti imena tistih, ki so vam ponujali denar?

„Ne. Pripravljen sem jih povedati le na sodišču, če bi prišlo do kakšnega postopka.“

Po naših informacijah gre za takratnega varnostnika v Mercatorju ter šoferja gospoda Jankovića.

„Ne komentiram.“

Pa lahko zanikate?

„Ne komentiram.“

Stik z vami so navezali ob otvoritvi Mercatorja v Grosupljem?

„Tam se je vse skupaj začelo. Najprej se mi je tisti dan zgodilo, da je v avto brez besed sama od sebe prisedla znana missica, starleta; ni povedala, zakaj, a prepričan sem, da so mi jo podtaknili.“

Da bi vas posneli, če bi se kaj zgodilo, in nato izsiljevali?

„Mislim da je bil to namen. Zatem pa je prišlo do poskusa podkupovanja, ko je prek nekega znanca z menoj navezal stik eden od zaposlenih v Mercatorju. Najprej mi je ponudil milijon dolarjev, v naslednjih mesecih se je številka povzpela na deset milijonov. Denar naj bi mi izplačali v treh letih v mesečnih obrokih.“

Kako bi denar prišel do vas?

„Možnosti je neomejeno. Če bi šlo za nekoga iz kroga Mercatorja, bi zadevo lahko speljali prek katerega od dobaviteljev. In sledi bi bile zakrite.“

So bili kakšni indici, da so te osebe povezane z Zoranom Jankovičem?

„Ne, tega ne morem reči. Ponudili so mi denar, da bi „glasoval kot je treba.“ Jaz sem si to razlagal kot da moram na nadzornem svetu podpreti Jankovića. A kdo je dejansko poslal do mene posrednike, ne vem.“

Za takratnega šefa Pivovarne Laško Boška Šrota, ki ste ga seznanili z zadevo, pa dvoma ni bilo.

„Vzklíknil je: „Pa ta je nor!“ Pri čemer lahko ugibava, koga je imel v mislih. Jaz od takrat z njim o tem nisem govoril.“

Kaj danes počnejo osebe, ki so vam ponujale denar – so kje blizu Jankovičevega kroga, mogoče še vedno v Mercatorju?

„Kakšen odnos imajo z Mercatorjem, ne vem. Se pa ti ljudje še vedno pojavljajo na sceni.“

Zakaj niste prijavili poskusa podkupovanja – vendarle ste nekdanji šef kriminalistov?

„Veliko sem razmišljal o tem. Na koncu sem se odločil, da ne bom prijavil, sem pa o vsem neuradno obvestil enega izmed kriminalistov. Morda je informacije vnesel v kakšno evidenco, ne vem. Za uradno prijavo pa se nisem odločil, ker sem presodil, da bi na koncu samo padlo po meni, tistim, ki so ponudili podkupnino, pa se ne bi zgodilo nič. Jaz bi obveljal za špiclja in bi lahko kar lepo zaprl svojo odvetniško pisarno.“

Ali ni tisti, ki ne prijavi kaznivega dejanja, tudi sam sokriv?

„Ne, ne... Kdor ve za kaznivo dejanje, pa ga ne naznani, ni zagrešil kaznivega dejanja – v kolikor ne gre za javnega funkcionarja. Saj tudi kriminalist, ki sem mu povedal celo zgodbo, ni ukrepal. Sploh pa ne gre za podkupnino, temveč za nedovoljeno ponujanje daril. Sedaj je zgodba tako ali tako zastarala.“

Vaša izkušnja v Mercatorju ni edini primer korupcije, ki ga razkrivate. Med drugim pišete, da je ob pivovarski vojni med Laškim in Interbrewom slednji plačal na milijone dolarjev „nagrada“ svojim lobistom, da bi preprečili Laščanom nakup Uniona. Trdite tudi, da so Belgijci ponudili več milijonov dvema ključnima osebama iz Pivovarne Laško, da bi ta odstopila od svoje namere.

„To mi je kasneje povedala zaupanja vredna oseba, ki je bila vpletena v celotno zgodbo. Prepričan sem, da gre za resne informacije. Zaradi tega so Laščani pri meni dobili kar nekaj pozitivnih točk. Sta pa takrat kot lobista na relaciji Interbrew – Laško delovala tudi dva zelo visoka slovenska politika.“

Iz izvršne ali zakonodajne veje?

„Vsak iz po ene.“

Vse to so indici, da je sistemska korupcija v Sloveniji zelo razširjena. Do katere mere je država skorumpirana?

„Po mojem mnenju je korupcije največ v firmah, na katere ima vpliv politika. Ter vsepovsod, kjer se porablja proračunski denar. Tam se dogaja marsikaj in dostikrat se s podkupninami pride do posla. Zato si želim, da bi se politika nehala vmešavati v podjetja. Vendarle pa mislim, da cela Slovenija ni prestreljena s korupcijo; v resnih gospodarskih družbah z realnimi lastniki je tega manj. Res pa je, da so tudi ti ljudje včasih prisiljeni koga podkupiti, da pridejo do dobrega posla.“

Torej novinarji nimamo prividov, ko pišemo o spregah, ki so izropale državo?

„Mreže obstajajo in še nekaj časa bodo. Kar nekaj let bo preteklo, da bomo postavili zdrave temelje. Lahko zamenjaš direktorja, celo ministra, drobovje pa ostaja isto. Način razmišljanja.“

Ste pa v knjigi zelo kritični - upravičeno – prav do novinarjev. Pišete, da se je v času, ko ste bili kriminalist, v prisluhe tajkunom in politikom ujelo več uslužbencev medijev, ki naj bi za „ustrezno“ poročanje prejeli denar in razne ugodnosti. Po vašem bi celo več novinarjev moralo pristati za zapahi.

„To se je dogajalo in se še zmeraj. Opažam pa, da je z mladimi novinarji drugače; želijo delati, razkrivati in to je vse. Vsaka čast takšnim. Sem pa doživel, da mi je direktor znanega podjetja prostodušno razlagal, kako lahko pokliče določenega novinarja in se z njim dogovori vse. V prisluhe smo nekajkrat celo ujeli, kako so gospodarstveniki novinarjem dajali točna navodila, kako morajo poročati.“

Delovanje medijskih hiš in pritiske nanje dobro poznate od znotraj. Od 2007 delujete v nadzornem svetu Večera; vanj vas je postavila Pivovarna Laško potem, ko naj bi Janševa vlada prekršila dogovor pri prodaji Mercatorja in so Laščani želeli od politike dobiti nazaj nadzor nad medijem, ki so ji ga „posodili“. Trdite, da Pivovarne nikoli ni zanimal vpliv na uredniško politiko.

„Jaz sem bil odvetnik Pivovarne in gospod Šrot je moje delo v nadzornih svetih poznal še iz Mercatorja. Prišel je do mene, če bi prevzel vodenje Večerovega nadzornega sveta. Dejal mi je, da ima vsega dovolj in da bo politiki prevzel upravljanje časopisa, ker da so ga prenesli okoli. Zatrdil mi je, da ga ne zanima, kako in kaj bo kdo pisal. In res ni nikoli poskusil vplivati name.“

Zapisali ste, da je nekdanje vodstvo Večera, ko so se mu tresli stolčki, vneto izkazovalo „kompatibilnost“ z Laščani. Na kakšen način?

„To je čisto človeško, to se je dogajalo tudi pri drugih zaposlenih. Ko nekdo začuti, da bo prišlo nova oblast, se pač ustraši. Tako glavni urednik kot direktor sta takrat bistveno stopnjevala svoje stike z lastniki.“

Zapisali ste tudi, da je imel takratni direktor časopisa dobre povezave z ljudmi, ki so bili v ozadju poskusa prevzema Večera prek slamnate prekmurske firme 3Lan.

„Zapisal sem, da je bil precej proaktiven pri teh stikih, bolj kot bi se za direktorja spodobilo. Prepričan sem, da je imel kontakt z Matejem Raščanom, čeprav tega ne bi smel. Mislim, da si je pač skušal zagotoviti, da bi lahko vodil časopis tudi po spremembi lastništva.“

Ste pri kdaj zaslutili, da bi lahko bila v „Operacijo 3Lan“ vpletena politika?

„Ne. Sploh pa se kot predsednik nadzornega sveta s tem nisem ukvarjal; moja skrb je bilo poslovanje firme in nadzor nad upravo. Prodaja Večera ni bila moja stvar.“

Vendarle, ste se z Laščani kdaj posvetovali, ste jih opozorili, da nekaj ni v redu, da podjetje, ki skoraj nima kapitala, ne more kupiti Večera?

„O tem se nismo pogovarjali. Premalo sem bil vpet v primer. Sprva nisem videl nobenega ozadja, ko je to pričelo dobivati obrise, pa je postalo jasno, da posel ni čist.“

Društvo novinarjev Slovenije se je pred kratkim pridružilo vseevropski spremembi zakonodaje, po kateri bi predpisali strožja merila za prevzem medija – lastnik bi moral biti transparenten, z vizijo in jasnim denarnim tokom. Vaše mnenje?

„Predloga še ne poznam. Vsekakor pa se strinjam, da morajo biti prevzemi medijev transparentni; lastnik mora razkriti, od kod mu denar ter kakšne načrte ima z družbo. Sami veste, da sem pred časom skupaj z dvema partnerjema tudi sam oddal ponudbo za nakup Večera. Takrat sem nadzornemu svetu povedal, da smo jim pripravljene razkriti, kje smo dobili denar in kaj sploh želimo s časopisom. Vložili bi okoli 1,5 milijona. Verjeli smo, da ima prostor za napredek in da se da z družbo narediti veliko.“

Sedaj vas Večer ne zanima več?

„Eden od partnerjev je bolj ali manj že odstopil od namere, tako da iz tega ne bo nič.“

Kdo sta ta skrivnostna zaveznika?

„Tega ne smem povedati. Pogoj za sodelovanje je bil, da se javno izpostavim samo jaz.“

Kdo pa je stal za sumljivo nemško firmo Medici, ki se je prav takoanimala za Večer?

„Ne vem.“

Vrniva se h knjigi. V svojem pisanju ne priznate niti policiji. Podrobno ste opisali, kako ste ob prihodu na položaj šefa kriminalistov naleteli na črni fond v vrednosti 1,5 milijona mark...

„Del gotovine naj bi izviralo iz prodaj orožja, del pa naj bi policija dobila iz prometne nesreče nekega tujega podjetnika, v čigar avtu so odkrili večjo količino zlatnine in denarja. Meni je moj predhodnik korektno povedal, za kaj gre. Naredil sem kraval, saj sem bil prepričan, da se na takšen način ne dela. Želel sem, da damo ta sredstva v državno zakladnico in da nam zanj izplačajo denar iz proračuna. To se je v enem tednu tudi zgodilo. Ali je denar res prišel iz virov, ki so mi jih navedli, pa ne vem.“

Takšni fondi so del policijskega sistema. Napisali ste, da policija brez njih ne more funkcionirati, ker da potrebuje denar v tuji valuti, ki je vedno na razpolago.

„Seveda, tako je po celem svetu in tudi pri nas.“

Kako velik je bil – in ali je še vedno – po vašem vpliv politike na delo kriminalistov?

„Na operativce na terenu zagotovo ne. A višje kot pogledaš, več je tega. Dovolj je že, da neki visoki politik pokliče ministra in ga vpraša, kaj se dogaja z določenim primerom. In to je že nek pritisk, saj postane jasno, da zadevo podrobno spremljajo. Dogajale pa so se tudi precej hujše stvari. V knjigi

opisujem primer brata določenega političnega težkokategornika zaradi suma kaznivega dejanja na enem izmed ministrstev; pri tem bratu smo nameravali opraviti hišno preiskavo. Ker sem vedel, da bo zadeva slej ko prej prišla v javnost, sem o njej seznanil svojega predstojnika. Naslednji dan, ko smo prišli do tistega možaka, se je izkazalo, da ga je nekdo lepo opozoril in da je pospravil vse razen podloge za miško. Kdo je izdal našo namero, ne vem. Osumljeni smo bili vsi. Sem pa prepričan, da se te zadeve dogajajo še sedaj. Zato zagovarjam, da morata notranji minister in direktor policije prihajati iz različnih političnih opcij.“

Ali imajo politiki dostop do baze operativnih informacij?

„Po mojem ne. Interes je bil, a skoraj prepričan sem, da še vedno ne morejo do te baze, v kateri so zbrane prav vse policijske informacije, tudi tiste nepreverjene.“

Kako močna pa so trenja med policisti in obveščevalci? Napisali ste, da je zaradi napetosti enkrat skoraj že prišlo do državnega udara – pri čemer niste mislili na afero Depala vas.

„V knjigi opisujem, kako sem prišel do vse dokumentacije o delu obveščevalnih služb. Ko sem to videl, sem se zgrozil. Stvari so bile hudo resne. Tik pred tem, da bi prišlo do državljanske vojne. V bistvu sta se obe strani že pripravljali, da se bosta čez kak teden gledali prek puškinih cevi.“

Glede načina dela obveščevalcev – zapomnil sem si stavek, da se moti, kdor misli, da prisluškujejo politikom samo na tujem. Torej se to dogaja tudi pri nas?

„To se dogaja v vseh državah. Res pa je, da obveščevalne službe podrobneje kot domače spremljajo tuje politike in gospodarstvenike.“

Kako močne pa so pri nas tuje obveščevalne službe?

„Precej. Vedno so bile in bodo.“

Pišete tudi o Komisiji za preprečevanje korupcije. Ki se po vašem tudi pod Goranom Klemenčičem ni otrsela političnih vplivov.

„Za to trditev je dovolj dokazov. Poglejte, gospod Virant je bil en dan pred objavo poročil o nadzoru Zorana Jankovića in Janeza Janše obveščen o izsledkih. Čeprav je bil tudi sam med preiskovanci. Je pa Klemenčičevi ekipo vsekakor treba priznati, da so v vzpostavitvijo podatkovne baze Supervisor opravili veliko delo glede transparentnosti tokov javnega denarja.“

Kot kriminalist ste iz prve roke spremljali vrsto razvpitih primerov, ki še danes nimajo epiloga. Afere Kramberger, Tekačevo, Petek, Troha... Ali lahko pričakujemo, da bomo nekoč vendarle spoznali resnico o njih?

„Mislim, da ne. Še največje možnosti so pri pokolu v Tekačevem – pa še tukaj so minimalne. Vendarle pa so se ohranile konkretne sledi. In indici, da Kristjan Kamenik ni deloval sam. Zadeva Petek je v bistvu zaključena, enako je s Troho... „

Kako pa gledate na pompozne aretacije in sojenja direktorjem v zadnjih letih – primeri Kordež, Hilda, Prijatelj, Zidar... So to resnični premiki ali gre za novo predstavo za množice?

„Nekaj je predstava, nekaj pa se res lomi. Kar se vidi tudi po odnosu tožilcev in sodnikov. Vendarle pa je napredek prepočasen in še vedno je procesuiraih premalo ljudi. Gotovo niso za stanje v družbi odgovori samo tajkuni. Mediji, državni regulatorji...“

Ter tudi posamezniki na policiji, tožilstvu in v sodstvu...

„Zagotovo.“

... pa člani nadzornih svetov...

„Še pred desetletjem so bili nadzorniki po firmah praviloma zlizani z upravami. V državnih družbah so še vedno prisotne sprege s politiko. Vendar se trgajo. Pritisk medijev, zanimanje javnosti, vse je pripomoglo k temu. Stanje se izboljšuje in v podjetjih, ki niso v državni lasti, je že precej bolje, kot je bilo.“

Kako torej počistiti Slovenijo?

„Tako da damo priložnost mladim, neobremenjenim. Takim, ki nimajo botrov in ki jih ne briga za partizane in domobrance in ki ne zasledujejo zgolj lastne koristi. Po sodiščih gledam sedemdesetletne odvetnike, ki ne vedo, da se je nek zakon že trikrat spremenil. Tako ne gre.“

In zakaj ste se odločili, da spregovorite šele sedaj?

„Nikoli med svojim kriminalističnim in odvetniškim delom nisem razmišljal o pisanju knjige. A ker sem se upokojil še relativno mlad, pri 51 – država mi je to omogočila in bil bi nor, če ne bi izkoristil priložnosti – sem naenkrat imel obilico časa. Razmišljal sem o svojem delu ter o celotnem razvoju države. In sem si pričel zapisovati zadeve, iz tega pa je zrasla knjiga.“